

הקב"ה מנהל את העולם - אל תדחוק עצמך

1. רבי ישמעאל בנו אומר, החושך עצמו מן הדין, פורק ממנו איבה וגזל ושבועת שוא. \ והגס לבו בהוראה, שוטה רשע וגס רוח

2. מפרשים:

החושך עצמו מן הדין - במקום שיש גדול ממנו. אי נמי אומר לבעלי הדין שיתפשו: **(ר' עובדיה מברטנורה)**

החושך עצמו מן הדין - לא לבד שאינו נדחק להיות דיין בין בעלי דין, אלא גם נזהר לבלי להיות תובע או נתבע, רק יראה להתפשר, דמצוה לבצוע **(תפארת ישראל)**

פורק ממנו איבה - דתובע ונתבע נוטרין איבה זל"ז, וגם אותו שנתחייב נוטר איבה לדיין, דאין אדם רואה חובה לעצמו [שבת קי"ט א'], וקסבר שלא זיקק הדין יפה: **(תפארת ישראל)**

וגזל - שמא יחייב הזכאי ונמצא שגזל בא על ידו: **(ר' עובדיה מברטנורה)**

ושבועת שוא - שמא יחייב שבועה למי שאינו חייב בה ונמצא מביא לידי שבועת שוא. אי נמי קרי תנא לשבועת שקר שבועת שוא כגון האומר לא לויתי ולוה דבשעת שבועה יצאה מפי לשוא: **(ר' עובדיה מברטנורה)**

והגס לבו בהוראה - בלא עיון ובלא המתנה: **(ר' עובדיה מברטנורה)**

שוטה - מי שמתגאה ודוחק א"ע להיות דיין, וודאי שוטה הוא, שמרבה לעצמו אויבים על לא דבר, או ר"ל שהוא שוטה, שאינו רואה ענשו שמוכן לו מהקב"ה, וכדאמרינן [סנהדרין ד"ז א'] לעולם יראה דיין א"ע כאילו חרב מונח בין ירכותיו וגיהנם פתוח מתחתיו, ... כשלא יתן דין צדק, והשוטה הזה אינו חושש לכל אלה: **(תפארת ישראל)**

רשע - שאינו חושש לגזל ושבועת שוא שיתגלגלו על ידו: **(תפארת ישראל)**

וגס רוח - שבוטח בגאותו כאילו אינו יכול לטעות, וכל שיש בו א' מג' מדות הללו הוא מבוזה בעיני הבריות וכ"ש כשיש בו כל הגי' חוט המשולש לא במהרה ינתק ותחת בקשו כבוד ישיג כלימה ע"י אותו המעשה בעצמו: **(תפארת ישראל)**

3.

הדין שיתפסרו: פורק ממנו איבה. שהיולא מניח דין חייב שונא לדיין שאומר בלבו לא היפך זכותי: וגזל. שמה יחייב הזכאי ונמנא שגול כל על ידו: ושבועת שוא. שמה יחייב שבועה למי שאינו חייב בה ונמנא מביא לידי שבועת שוא. אי נמי קרי מנא לשבועת שקר שבועת שוא כגון האומר לא לוימי ולוה דבשעת שבועה יראה מפיו לשוא: והגס לבו פון אלישע אומר: אם ראית דור, שצרות רבות באות עליו, צא ודק בדיני ישראל, שכל פורענות שבאה לעולם, לא באה אלא בשביל דיני ישראל, שנאמר (מכה ג, ט"א): "שמעו נא זאת

מן הדין, פורק ממנו איבה וגזל ושבועת שוא. והגס לבו בהוראה, שוטה רשע וגס

כי בעוונותינו הרבים, בדור הזה קמים אנשים, אינשי דלא מעלי, והם דוחקים עצמם להיות דינים, בשעה שהם רחוקים לגמרי מהתורה ומהמצוות, רחמנא לישזון, והם אשר גורמים כל הצרות שבעולם, כמאמרם ו"ל (שבת ק"ט): תניא רבי יוסי

שם; ולכן התנא נותן עצה טובה לברח מלהיות דין, ואף שאדם לומד הוראה, עליו לבטל את עצמו אל האין סוף ברוך הוא, ללמד לשם אל עולם, בדבקות אמת, וכשבא אחד ורוצה להתדין לפניו, ידע שמהשמים רוצים, אבל לא ידחק את עצמו להיות בין הדינים, פנהוג עכשו. וכעין שאמר רבנו ז"ל (לקוטי מוה"ר"ן, חלק ב', סימן פ'): מתחלה היו רוצים בהתנשאות לשם שמים, אבל עכשו שהתנשאות היא בשביל כבוד עצמו, התקינו שלא ירדף שום אדם אחר ההתנשאות, אלא יברח מן ההתנשאות, אלא עד שיבואו כל העם ויפייסו אותו שיקבל רבנות, אזי יקבל, אבל בלא פיוס לא יקבל, ולא ירדף אחר ההתנשאות, כי לא מצינו בדור הזה שתהיה פונתו שלמה לשם שמים, עין שם; ולכן אתה, אהובי בני, ראה ללמד ד' חלקי שלחן ערוך בהתמדה גדולה ובתשוקה נפלאה, עד שתוכל להורות הלכה, ולדון דיני תורה, אבל כל למודך יהיה לשם שמים, לשם אל עולם, ועל זה הוא מוסיף: "והגס לבו בהוראה, שוטה רשע וגס רוח"; מי שלומד על מנת להשפיל את זולתו, וכל שכן להטות את הדין ולהמציא דינים חדשים, הוא "שוטה רשע וגס רוח", ושום דבר טוב לא יצא ממנו. ולכן צריכים מאד מאד להזהר איך שלומדים הוראה וזה ראינו בעינינו, וכן אבותינו ספרו לנו, שכל אלו הבעלי הוראה האמתיים, היו דבוקים בו יתברך, והיו עניים ושפלים בעיניהם, והיו דבקים באין סוף ברוך הוא בשעה שלמדו הוראה, ועל-ידי זה לא יצא אף פעם מכשול מידיהם; אשרי מי שמכניס את דברים אלו בתוך לבו, ומקיים זאת בתמימות ובכפשיטות, ואינו דוחק עצמו להיות מורה הוראה, רק אם באים לשאל אותו, הוא עונה בטוב טעם ודעת, ומלמד את תורת הו"ה, להצמאים לדבר הו"ה, ואז יתברך מפי אל עליון, והבן למעשה.

4. תפילת חנה - שמואל א ב

א ותתפלל חנה, ותאמר, עלץ לבי ביהוה, רמה קרני ביהוה; רחב פי על-אויבי, כי שמחתי בישועתך. ב אין-קדוש ביהוה, פי אין בלתך; ואין צור, כאלהינו. ג אל-תברו תדברו גבחה גבחה, יצא עתק מפיהם: כי אל דעות יהוה, ולא נלו) נתכנו עללות. ד קשת גברים, חתים; ונכשלים, אזורו חיל. ה שבעים בלחם נשכרו, ורעבים חדלו, עד-עקרה ילדה שבעה, ורבת בנים אמללה. ו יהוה, ממית ומחיה; מוריד שאול, ויעל. ז יהוה, מוריש ומעשיר; משפיל, אף-מרום. ח מקים מעפר דל, מאשפת גרים אביון, להושיב עם-נדיבים, וכסא כבוד ונחלם: כי ליהוה מצקי ארץ, וישת עליהם תבל. ט רגלי חסידו ישמר, ורשעים בחשך ידמו: כי-לא בכח, וגבר-איש. י יהוה יחתו מריבו, עלו בשמים ירעם--יהוה, ידיו אפסי-ארץ; ויתן-עז למלכו, ויגרם קרו משיחו.